

Het kaf en het koren

Er zijn talloze bodemverbeteraars, biostimulanten en plantversterkers in de handel die niet geregistreerd staan als bestrijdingsmiddel of meststof. Dat is Jo Ottenheim van Nefyto een doorn in het oog. Daarbij is het van veel producten nog maar de vraag of het werkt, vindt Peter Smits van de KAVB.

Tekst: René Bouwmeester | Fotografie: René Faas

Bodemverbeteraars, biostimulanten, plantversterkers, voor Jo Ottenheim, secretaris van de belangenvereniging van gewasbeschermingsmiddelenfabrikanten Nefyto, zijn het marketingtermen. “De wet- en regelgeving kent een term als ‘plantversterker’ niet. De bestrijdingsmiddelenwetgeving is helder over de definitie van een bestrijdingsmiddel. Daarin gaat het niet alleen om het beter maken van zieke planten of het bestrijden van plagen en ziekten, maar ook over het beïnvloeden van de levensprocessen van de plant met middelen, niet zijnde meststoffen.”

Sommige marktpartijen claimen wel degelijk een gewasbeschermingsresultaat. Volgens Ottenheim overschrijden ze daarmee een grens. “De uitdaging zit er in dat leveranciers van plantversterkers elke gewasbeschermingsclaim achterwege moeten laten. Dat is een heikel punt. Plantversterkers die je relateert aan een ziekte of plaag claimen wel degelijk een eigenschap en daarmee zijn ze een bestrijdingsmiddel, al hebben ze die toelating niet. Veel producten zijn daarom wettelijk gezien illegaal. We gebruiken dus ook niet de omschrijving ‘grijs gebied’. Het is zwart of wit.”

“Onze boodschap is: kijk naar de toelating of er claims worden gedaan, of het product met een ziekte of plaag in verband wordt gebracht”, zegt Ottenheim. “Plantversterkers tegen vuur? Dan moet er een belletje gaan rinkelen. Wat zit er in het product dat iets tegen vuur doet? Als er ergens gewasbeschermingsclaims worden gedaan, dan is het een bestrijdingsmiddel. Dit gaat over claims, want zo’n claim betekent dat je een markt hebt.”

Zo is het volgens de Nefyto-secretaris ook met bodemverbeteraars. “De informatie van de fabrikant is bepalend. Als iemand een product op de markt brengt en erop zet ‘plantverzorgingsmiddel tegen nematoden’, dan is voor mij duidelijk wat de bedoeling is.”

VOLKSVERLAKKERIJ

Wettelijk gezien is er dus van alles op biostimulanten en plantversterkers aan te merken. Maar hoe zit het met de werking? Peter Smits, gewasbeschermingsspecialist bij de KAVB, heeft er weinig fiducia in. “Er wordt veel haarlemmerolie verkocht”, zegt hij verwijzend naar de wonderolie van weleer. “Bij dit soort producten worden veel onbewezen claims gelegd. Er zitten producten bij die goed zijn voor de bloembollenteelt, maar ook producten die claimen ziekten tegen te gaan, zonder dat het is aangetoond. Daar zit volksverlakerij tussen.”

Daarmee wil Smits niet zeggen dat dergelijke middelen nooit werken. Het gaat er wel om het kaf van het koren te scheiden, want sommige middelen hebben wel degelijk effect. Het is volgens hem juist de vraag wat de werkzame stof is die dat effect heeft. “Het probleem is dat sommige middelen claimen de plant te stimuleren, maar het is niet altijd duidelijk wat er in die middelen zit. Als er bijvoorbeeld stikstof aan zo’n middel is toegevoegd, dan heeft dat zeker effect op het gewas, want dan is het een meststof. Zeewierextracten zijn ook een voorbeeld. In algen zitten ook hormonen en die vallen formeel onder de gewasbeschermingswetgeving.” Smits heeft ook producten gezien die werken én

‘groen’ zijn. Maar daarmee is het niet helemaal in orde. “Er zitten bijvoorbeeld producten tussen met micro-organismen die de Bayers en Kopperts van deze wereld hebben geregistreerd als gewasbeschermingsmiddel. Die middelen kunnen wel degelijk wat doen voor het gewas. Deze producten zouden dan ook eigenlijk geregistreerd moeten zijn als gewasbeschermingsmiddel.”

Voor producten, biostimulanten, die niet onder de wetgeving voor gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen vallen komt er volgend jaar een Europees keurmerk, weet Ottenheim. Het gaat daarbij om producten die helpen tegen abiotische stress zoals hitte, droogte of excessieve neerslag. Deze producten kunnen geen ziekte- of plaagwerende eigenschappen claimen. Tevens moeten de risico's helder zijn.

RUB-LIJST

Er is een heel duidelijke reden waarom sommige producten niet zijn geregistreerd als gewasbeschermingsmiddel terwijl ze wel die functie hebben. Toelating vraagt onderzoek en de kosten lopen dan al snel op tot tientallen miljoenen euros of meer, zegt Smits. Voor een biologisch middel is dat bedrag lager, maar nog altijd snel een paar miljoen euro. De investering van registratie is niet eenvoudig terug te verdienen.

Verder bestaat er een lijst met gewone producten die een toepassing in de landbouw hebben. Deze lijst Regeling Uitzondering Bestrijdingsmiddelen (RUB-lijst) gaat echter verdwijnen vanaf 15 februari 2018. Dat betekent dat laagrisicomiddelen, zoals bier tegen slakken, niet meer mogen worden toegepast. Dergelijke toepassingen passen niet binnen de nu geldende Europese Gewasbeschermingsmiddelen- en Biocidenverordeningen.

Een Europese lijst met basisstoffen die in principe goed en veilig te gebruiken zijn, kan de sector helpen als de Rub-lijst vervalt, meent Smits. Als voorbeeld verwijst hij naar een vergelijkbare lijst in de Verenigde Staten. “Deze lijst bevat basisstoffen waarvan je kunt aannemen dat ze veilig zijn. De EU zou de Amerikaanse GRAS-lijst kunnen overnemen.” GRAS staat in dit verband voor Generally Regarded As Safe oftewel Algemeen beschouwd als veilig, ABAV.”

In Nederland klinkt de roep om deze zogeheten ABAV-lijst uit verschillende kanten. Theo Grent, gepensioneerd handelaar in biologische middelen is

‘De wet- en regelgeving kent een term als ‘plantversterker’ niet’

bezig met het oprichten van een Stichting Platform ABAV-Middelen om deze mogelijkheden onder de aandacht te brengen.

Registratie als gewasbeschermingsmiddel van die laagrisicomiddelen die nu op de RUB-lijst staan, is niet waarschijnlijk. Ottenheim verwacht niet dat iemand ‘slakkenbier’ met een dure registratie op de markt gaat brengen. Bier is immers goedkoop verkrijgbaar. De Europese regeling voor basisstoffen voorziet daarin. “Je kan met een beperkte set gegevens een goedkeuring aanvragen. Het gaat dan niet alleen om de stof, maar ook om de ziekte of de plaag en de toepassingswijze. Dat kan op dezelfde wijze zoals bijvoorbeeld azijnzuur is goedgekeurd voor de ontsmetting van zaaizaad. Andere toepassingen zijn illegaal.”

Smits deelt de opvatting van Ottenheim. “We houden een pleidooi voor eenvoudige toelating van producten waarvan je mag aannemen dat het veilig is. Maar dan moet de leverancier wel kunnen aantonen dat het werkt. Het is een vorm van registratie die niet zo zwaar is als de huidige registratie, een soort registratie-light.”

Smits begrijpt dat overheden en milieubeweging steeds strenger worden op chemische gewasbeschermingsmiddelen die een te negatief effect hebben op mens en milieu. “Maar dan moeten diezelfde organisaties ook de mogelijkheden scheppen voor het ontwikkelen van meer milieuvriendelijke alternatieven en technieken en daar schort het op dit moment aan. Stimuleer en faciliteer tegelijkertijd de ontwikkeling van biologische- en laagrisico middelen.” ♦